

Особливості та тенденції оподаткування зовнішньоторговельних операцій в Україні

У статті досліджено засади оподаткування зовнішньоторговельних операцій згідно з чинним вітчизняним законодавством. Проаналізовано тенденції щодо мобілізації митними органами податків на зовнішню торгівлю до державного бюджету країни, вивчено питання відшкодування ПДВ експортерам продукції.

Ключові слова: оподаткування зовнішньої торгівлі, митні податки, митні збори, Державна митна служба.

Особенности и тенденции налогообложения внешнеторговых операций в Украине

В статье исследованы принципы налогообложения внешнеторговых операций согласно действующему отечественному законодательству. Проанализированы тенденции мобилизации таможенными органами налогов на внешнюю торговлю в государственный бюджет страны. Изучен вопрос возмещения НДС экспортерам продукции.

Ключевые слова: налогообложение внешней торговли, таможенные налоги, таможенные сборы, Государственная таможенная служба.

Features and trends of the foreign trade operations taxation in Ukraine

The article is about the principles of taxation of foreign trade operations according to the national legislation. It have been analyzed the tendencies to mobilize the foreign trade taxes to the state budget by the customs authorities. The question of VAT refunds to exporters of products has been studied.

Keywords: Taxation of foreign trade, customs taxes, customs duties, the Customs Service.

Постановка проблеми. Основою та одним з ключових пріоритетів у розбудові економічних відносин України з різними країнами світу є зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) у формі здійснення зовнішньої торгівлі. На даний час близько 115 держав виступають партнерами з експортно-імпортних операцій. Інтенсивність та якість переміщення товарів та послуг через державний кордон України в обидва напрями (вивезення або ввезення) визначає рівень прибутковості та рентабельності діяльності багатьох вітчизняних підприємств, сприяє підвищенню економічного добробуту населення та укріпленню позицій країни на світовому ринку. Більше того, за рахунок податків, що сплачуються економічними агентами при виконанні зовнішньоторговельних угод, формується лівова частина державного бюджету.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання оподаткування зовнішньої торгівлі України, ролі податків на експортно-імпортні операції у формуванні дохідної частини державного бюджету, їхньому значенню як інструмента реалізації зовнішньоекономічної політики країни та іншим питанням цієї царини присвячені наукові доробки ряду вітчизняних вчених, а саме: І. Бережнюка, О. Гребельника, О. Кіреєва, В. Ліпихіної, В. Мельника, В. Науменко, С. Осики, П. Пашко, Т. Проценко та ін. Однак реалії сьогодення, що вимагають проведення економічних трансформацій, у тому числі відносно розробки заходів підтримки національних виробників, розв'язання питання наповнення бюджету країни за рахунок вдосконалення механізмів оподаткування, налагодження торговельних відносин із різними країнами світу, зумовлюють необхідність подальшого наукового аналізу цієї сфери.

Метою статті є дослідження особливостей та тенденцій оподаткування зовнішньої торгівлі задля пошуку рішень щодо лібералізації економіки в контексті членства у СОТ та потенційного приєднання до європейської економічної спільноти та одночасного збереження національних інтересів.

Виклад основного матеріалу. Під час переміщення товарів через митний кордон України справляються митні платежі у вигляді обов'язкових до сплати податків та зборів. Митним кодексом України визначається, що до митних платежів належать такі митні податки, як мито (ввізне та вивізне), акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції) [1].

В окремих випадках до митних платежів може також зараховуватися податок за викиди в атмосферне повітря. Податок, що справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення у разі використання палива, утримується і сплачується до бюджету податковими агентами. До останніх належать ті суб'єкти господарювання, які здійснюють торгівлю на митній території України паливом власного виробництва та/або передають замовнику або за його дорученням іншій особі паливо, вироблене з давальницької сировини такого замовника, а також здійснюють ввезення палива на митну територію України [2].

До митних платежів також належать митні збори, що сплачуються за валютно-митною декларацією громадянами та суб'єктами ЗЕД за роботу, виконану митними органами. Основна відмінність між митними податками та зборами полягає в їхньому цільовому призначенні. Якщо перші спря-

мовуються до державного бюджету, то за рахунок митних зборів відбувається утримання митної служби (за винятком оплати праці митників).

До набуття Україною членства у Світовій організації торгівлі (СОТ) до переліку митних зборів входив збір за митне оформлення товарів та інших предметів, збір за митне оформлення тимчасово ввезеного (вивезеного) майна під зобов'язання про його зворотне вивезення (ввезення), збір за митне оформлення товарів у разі транзиту, збір за митне оформлення товарів у разі ввезення на митний ліцензійний склад, збір за перебування товарів та інших предметів під митним контролем, збір за митне оформлення товарів та інших предметів у зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств, що зберігають такі товари та інші предмети, чи поза робочим часом, установленим для митниці.

Приєднання України до СОТ ознаменувалося процесом лібералізації економіки та гармонізації законодавства, в тому числі у сфері регулювання зовнішньої торгівлі, відповідно до міжнародних стандартів. Тим самим було значно обмежено кількість митних зборів, що справляються на кордоні України. Наразі стягується лише митний збір за митне оформлення товарів і транспортних засобів поза місцем розташування митних органів у розмірі від 20 до 50 євро або поза робочим часом, установленим для митних органів, у розмірі 40–50 євро за одну годину роботи незалежно від кількості посадових осіб, залучених до виконання митних формальностей [3].

Окрім того, при ввезенні або транзиті транспортних засобів вітчизняних та іноземних власників справляється єдиний збір у пунктах пропуску, розмір якого визначається залежно від виду, місткості або загальної маси транспортних засобів. Єдиний збір складається з плати за здійснення контролю вантажу і транспортного засобу; плати за проїзд транспортного засобу автомобільними дорогами; додаткової плати за проїзд автомобільного транспортного засобу з перевищенням встановлених загальної маси, осьових навантажень та (або) габаритних параметрів.

Такий збір справляється у національній валюті України за офіційним курсом Національного банку України на день сплати. Ставка єдиного збору за одиницю транспортного засобу в євро за проведення контролю становить від 2 до 10 євро залежно від місткості або загальної маси транспортного засобу з вантажем та від 0,02 до 0,1 євро за проїзд автомобільними дорогами за кожен кілометр проїзду залежно від місткості або загальної маси транспортного засобу з вантажем.

В окремих випадках єдиний збір не справляється, а саме: при перетинанні державного кордону України залізничними вагонами без вантажів; у випадку транзиту вантажу, що не підлягає пропуску через митний кордон України та перевантажується на інший транспортний засіб у зоні митного контролю пункту пропуску, який є одночасно пунктом в'їзду та виїзду цього вантажу; з транспортних засобів, якими перевозяться вантажі гуманітарної допомоги [4].

Усі митні платежі сплачуються безпосередньо суб'єктом ЗЕД, який ввозить/вивозить товари, або митним брокером – організацією, що здійснює митне оформлення на підставі договору та має відповідну ліцензію. Контроль за справлянням митних платежів покладено на митний орган, на розрахунковий рахунок якого вносяться платежі до подання ван-

тажно-митної декларації. Нарахування сум митних платежів здійснюється у валюті України за ставками, що діють на день подання митної декларації на товари, а в разі якщо митне оформлення здійснюється без подання митної декларації – на день його здійснення [1, ст. 295].

Правила оподаткування імпорتنих операцій, а саме положення щодо справляння податку на додану вартість, акцизного збору та в окремих випадках екологічного податку при ввезенні товарів на митну територію України здійснюється відповідно до вимог Податкового кодексу України. Справляння ввізного мита при ввезенні товарів на митну територію України здійснюється відповідно до вимог Митного кодексу та за ставками, що встановлені Митним тарифом України. Правила стягнення вивізного (експортного) мита встановлюються окремими нормативно-правовими актами.

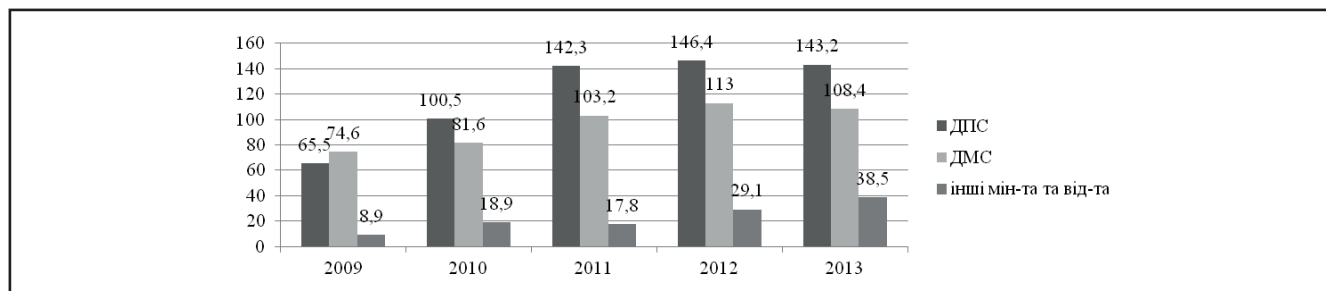
Як вже зазначалося, обов'язок стягувати митні платежі та контроль за перевезенням товарів через митний кордон покладено на митницю – митний орган, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митну службу України [1]. Державна митна служба України (ДМСУ) є складовою частиною системи органів виконавчої влади України, на яку покладається безпосереднє здійснення державної митної справи. В результаті нещодавно проведених адміністративних реформ ДМС було об'єднано з Державною податковою службою України та реорганізовано у Міністерство доходів і зборів України (нині Державна фіскальна служба України) [5].

Державна митна служба України є адміністратором платежів, що справляються при оподаткуванні зовнішньої торгівлі. Впродовж останніх років вона має не менш значущу роль поряд з податковими органами в забезпеченні виконання податкових надходжень до державного бюджету України. У структурі надходжень загального фонду державного бюджету частка коштів, мобілізованих ДМС за період з 2009 по 2013 рік, коливалася від 37,5 до 47,6% (див. рис.).

У 2009 році кошти, мобілізовані ДМС до загального фонду державного бюджету, перевищували обсяг коштів, що надійшли від ДПС, на 9,1 млрд. грн. Однак через негативний вплив світової фінансової кризи на економічні процеси, що відбувалися в країні, протягом 2009 року державна митна служба забезпечила виконання планових завдань лише на 81,8%, акумулювавши на 1/6 менше своїх надходжень порівняно з 2008 роком. Упродовж наступних трьох років роль такого адміністратора у бюджетоутворенні динамічно зростала в середньому щорічно на 13%.

Державною митною службою України протягом 2011 року було зібрано 103 242,8 млн. грн., порівняно із 2010 роком надходження зросли на 21 593,1 млн. грн., або на 26,4%. На розмір надходжень вплинуло збільшення обсягів імпорту товарів, а також запровадження тимчасових ставок вивізного (експортного) мита на пшеницю, ячмінь та кукурудзу. За 2012 рік до загального фонду державного бюджету України надійшло платежів, закріплених за Державною митною службою України, у сумі 112 977,3 млн. грн. Проти 2011 року надходження зросли на 9734,4 млн. грн., або на 9,4%.

Однак у 2013 році відбувся спад митних надходжень, коли доходи від зовнішньоекономічної діяльності становили 108 413,5 млн. грн., що на 4563,8 млн. грн., або на 4%, менше,

Надходження до загального фонду державного бюджету України за адміністраторами, 2009–2013 роки, млрд. грн.
Джерело: складено на підставі даних щорічних звітів Міністерства фінансів України [6–10].

ніж за 2012 рік. Річний показник доходів від зовнішньоекономічної діяльності на 2013 рік було виконано на 93,1%.

Слід зазначити, що у 2013 році за наслідками проведеної адміністративної реформи новостворене Міністерство доходів і зборів України забезпечило надходжень до бюджету у сумі 251 644,9 млн. грн., з них 60% надходжень – за рахунок адміністрування податків та зборів ДПС та 40% податкових надходжень було мобілізовано митними органами.

У розрізі платежів (табл. 1), що мобілізуються митними органами, традиційно найбільшу частку займають кошти від справляння ПДВ із ввезених на територію України товарів.

За період, що досліджується, найменший показник надходжень коштів від справляння такого податку припав на 2009 рік, що пояснюється впливом світової фінансової кризи на економіку України, девальвацією національної валюти, яка призвела до подорожчання імпортованих товарів, та відповідно переорієнтацією споживачів на внутрішній ринок. При падінні імпорту товарів на 46,9% [11] недовиконання плану надходжень ПДВ із ввезених на територію України товарів становило 13%.

Крім того, при плануванні на 2009 рік суми надходжень ПДВ із ввезених на територію України товарів від розмитнення імпортованого газу враховувалась ціна на газ у \$260 за 1 тис. куб. м та обсяг імпорту в розмірі 45 млрд. куб. м. Проте фактично у 2009 році середньорічна ціна імпортованого та розмитненого газу дорівнювала \$255,6, а обсяг імпортованого природного газу – \$29,9 млрд. куб. м, що закономірно відобразилося на обсязі коштів від справляння такого податку [6].

Рівень надходжень до державного бюджету від податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів у 2010 році майже не змінився у порівнянні з 2009 роком та становив 73 350 млн. грн. Пожвавлення ринкової кон'юнктури в 2011 році відобразилося й на фактичних надходженнях ко-

штів від справляння ПДВ з товарів, що імпортуються. Обсяг мобілізованих коштів збільшився на 24% – до 96 025 млн. грн., причому цей показник перевищив плановий на 7%.

У 2012 році бюджетні надходження від ПДВ із ввезених на територію України товарів хоча й перевищили показник 2011 року, але лише на 5,5%. На надходження «імпортного» ПДВ у 2012 році вплинули ряд факторів, серед яких низькі темпи зростання імпорту товарів та послуг, ревальвація гривні відносно євро (в середньому на 7,4% за 2012 рік). Окрім того, значно відобразилося на надходженнях такого податку введення норми щодо звільнення від оподаткування операцій із ввезення на митну територію України природного газу.

Уповільнення темпів зростання вітчизняної економіки, результатом якого стало скорочення обсягів імпортованих операцій, негативно вплинуло на стан справляння ПДВ із ввезених товарів у 2013 році. Фактичні бюджетні надходження від справляння податку становили 96 544,6 млн. грн., що на 5,2%, або на 5059,9 млн. грн., менше, ніж у 2012 році.

Другим податком за обсягом надходжень до бюджету країни від оподаткування зовнішньої торгівлі є ввізне мито, обсяги якого демонструють щорічне зростання. Так, за результатами 2009 року до бюджету було мобілізовано такого податку в сумі 6328,8 млн. грн., однак через різке скорочення вдвічі товарів, що імпортувалися до України, плановий обсяг було виконано на 61%.

У 2010 році порівняно з попереднім роком надходження ввізного мита зросли на 35,2%, або на 2227,6 млн. грн., – до 8556,4 млн. грн. У 2011 році зростання надходжень від справляння ввізного мита було на рівні 22,3%, забезпечивши доходів державного бюджету на суму 10 462,8 млн. грн. У 2012 році порівняно з попереднім роком надходження ввізного мита зросли на 24,1%, або на 2523,0 млн. грн. Обсяг надходжень ввізного мита до бюджету за результата-

Таблиця 1. Надходження митних податків та зборів до державного бюджету України

Вид митного платежу	Рік					Відхилення 2013 рік до 2009 року (+,-)
	2009	2010	2011	2012	2013	
ПДВ із ввезених на територію України товарів, млн. грн.	73 155	73350	96 025	101 604	96 544	+23389
Акцизний збір із ввезених на територію України, млн. грн.	3690	4601	7822	9768	8947	+5257
Ввізне мито, млн. грн.	6329	8556	10 463	12 986	13265	+6936
Вивізне мито, млн. грн.	3827	3003	1337	214	78	-3749
Єдиний збір, млн. грн.	126,9	148,0	180,9	196,1	192,3	+65,4
Митні збори, млн. грн.	82,1	69,8	53,7	51,2	52,8	-29,3
Інші збори, млн. грн.	26,5	30,3	52,3	54,7	55,1	28,6

Джерело: складено на підставі даних щорічних звітів Міністерства фінансів України [6–10].

ми 2013 року був на рівні 13264,6 млн. грн., що становило 88% запланованого показника.

Акцизний збір, що сплачується з ввезених на територію України підакцизних товарів, є третім за обсягом надходжень податком із зовнішньоторговельних операцій. Обсяги мобілізованих коштів від його справляння мають тенденцію до щорічного зростання впродовж періоду 2009–2013 років, за винятком незначного скорочення останнього року, що аналізується. Причому слід зазначити, що з прийняттям Податкового кодексу України перелік товарів, при імпорті яких справляється акцизний збір, значно скоротився, проте відбувається нарощування обсягів імпорту підакцизних товарів, що забезпечує стабільні надходження до бюджету.

До державного бюджету в 2009 році надійшло 3690,0 млн. грн. акцизного збору із ввезених на територію України товарів, або 84,1% річного плану. Невиконання планових показників відбулося за рахунок скорочення обсягів імпорту кузовів майже у 12 разів. У 2010 році порівняно з 2009 роком надходження до державного бюджету акцизного збору із ввезених на територію України товарів зросли на 24,7% (або на 910,8 млн. грн.) і становили 4601 млн. грн.

У 2011 році такого податку до бюджету країни надійшло в сумі 7822,1 млн. грн. Порівняно з 2010 роком надходження зросли в 1,7 раза (або на 3221,2 млн. грн.). Збільшення надходжень відбулося за рахунок зростання обсягів імпорту товарів, що визначаються як підакцизні. Так, у 2011 році збільшився у 2 рази обсяг імпорту лікеро–горілчаних виробів, у 1,5 раза – обсяг імпортованого пива, виноробної продукції, дизельного палива, у 1,7 раза – обсяги імпортованих легкових автомобілів та у 5 разів – обсяги імпорту скрапленого газу [11].

У 2012 році зберігалася тенденція до збільшення обсягів надходжень від справляння акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів. До державного бюджету було мобілізовано 9767,8 млн. грн., що більше на 24,9% (на 1945,7 млн. грн.) показника 2011 року.

Сума сплаченого до бюджету «імпортного» акцизу у 2013 році становила 8946,8 млн. грн. Порівняно з 2012 роком надходження до державного бюджету такого податку знизилася на 8,4% (або на 820,9 млн. грн.). Невиконання затвердженого показника виникло у зв'язку зі скороченням обсягів імпорту підакцизних товарів. Так, у 2013 році скоротився обсяг імпорту основних підакцизних товарів порівняно з попереднім роком, а саме: дизельного палива – на 9,5%, бензину – на 13,6, легкових автомобілів – на 27,0%.

У порівнянні з митними податками частка митних зборів у загальній сумі коштів, що мобілізується митними органами України, не перевищує 1%. Причому впродовж 2009–2013 років відбувається скорочення загального обсягу сплат єдиного збору, збору за митне оформлення та інших митних зборів до бюджету країни через приведення вітчизняного митного законодавства до міжнародних норм, встановлених СОТ.

Як свідчать дані табл. 1, в переважній більшості під оподаткування підпадають операції, пов'язані з імпортом продукції на територію України. При експорті товарів вивізні мито справляється в окремих випадках переважно з метою обмеження обсягів таких операцій задля попередження дефіциту на внутрішньому ринку продукції. Наразі вивізні мито стягується при експорті насіння окремих видів олійних культур (насіння

льону, соняшнику, рижю), при експорті живої худоби та шкір–сировини, експорті відходів та брухту чорних металів, кольорових металів, напівфабрикатів з їхнього використання, експорті природного газу у газоподібному та скрапленому стані [12]. Відповідно вивізні мито є найменшим за обсягом грошових надходжень податком, що сплачується до державного бюджету в результаті оподаткування зовнішньої торгівлі.

Тим паче поступова лібералізація вітчизняної економіки та умови членства у СОТ, що зобов'язують щорічно скорочувати ставки експортного мита, визначають знижувальний тренд у розмірі коштів від справляння такого податку. Впродовж останніх п'яти років найбільшого значення було досягнуто у 2009 році у сумі 382,7 млн. грн. через зняття квот на експорт насіння соняшнику (запроваджені у першому півріччі 2008 року), за рахунок чого відбулося значне зростання обсягів експорту продукції. Наразі надходження такого податку забезпечується в переважній більшості за рахунок експорту відходів і брухту чорних металів та насіння олійних культур.

Окрім того, задля стимулювання вітчизняного виробництва та задля розбудови експортноорієнтованої економіки діє нульова ставка ПДВ для оподаткування операцій з експорту товарів (супутніх послуг), якщо їхній експорт підтверджений митною декларацією, оформленою відповідно до вимог митного законодавства [2, ст. 195].

Датою виникнення податкових зобов'язань з ПДВ при експорті товарів є дата оформлення вантажно–митної декларації. Право на бюджетне відшкодування ПДВ, що було сплачено раніше, виникає з моменту завершення оформлення вивізної вантажної митної декларації після фактичного перетину товарами митної території України. Бюджетне відшкодування сум ПДВ здійснюється протягом місяця, що настає після подання декларації за звітний період, в якому були здійснені такі операції. Процес відшкодування ПДВ при експорті товарів відбувається в п'ять етапів:

- етап 1: відвантаження продукції на експорт;
- етап 2: заявлення від'ємного значення ПДВ у декларації;
- етап 3: заявлення бюджетного відшкодування ПДВ у декларації;
- етап 4: перевірка достовірності заявленого бюджетного відшкодування органами ДПС;
- етап 5: отримання бюджетного відшкодування на розрахунковий рахунок.

Незважаючи на постійне впровадження податкових новацій, існує суттєва проблема щодо відшкодування ПДВ експортерам продукції через щорічний дефіцит бюджетних коштів та вади у процедурі адміністрування такого податку. Затримка з відшкодуванням ПДВ – це один зі способів хоча б частково вирішити питання наповнення бюджету за рахунок комерційного сектора. Зволікаючи з поверненням ПДВ, уряд, по суті, отримує безвідсоткові кредити від суб'єктів господарювання – експортерів продукції задля покриття касових розривів.

Такі обставини значно гальмують діяльність суб'єктів господарювання через обмеженість коштів та можуть ставати причиною підвищення собівартості продукції. Виробники продукції – експортери змушені вдаватися до додаткових кредитних запозичень задля фінансування власної діяльності, відповідно витрати такого характеру додаються до кінцевої вартості виробленого продукту. Окрім того, обмеженість у коштах ускладнює

Таблиця 2. Показники відшкодування ПДВ протягом 2009–2103 років, млрд. грн.

Показник	Рік				
	2009	2010	2011	2012	2013
Сума податку, належна до відшкодування	62,88	75,26	52,49	43,4	69,3
Відшкодовано платникам	34,54	62,84	42,78	45,9	54,4
Залишки невідшкодованих сум на кінець року	23,119	12,42	9,8	4,5	14,9

Джерело: складено на підставі даних щорічних звітів Міністерства фінансів України, Фіскальної служби України [6–10, 13].

проведення модернізації основних фондів підприємств, розширення масштабів діяльності та навіть в окремих випадках створює загрозу для подальшого функціонування.

У табл. 2 представлені дані, що надають характеристику ситуації з відшкодуванням ПДВ протягом останніх п'яти років.

Упродовж періоду, що досліджується, обсяги сум ПДВ, що були відшкодовані з бюджету, збільшилися у 1,5 раза. Причому борг з бюджетного відшкодування ПДВ скоротився на 35%.

На 2010 рік припала найбільша сума, заявлена до відшкодування, у розмірі 75,26 млрд. грн. з урахуванням зменшення заявлених сум за рішеннями податкових органів та залишку невідшкодованого податку на його початок. У 2010 році було проведено погашення заборгованості минулих років з відшкодування ПДВ за рахунок випуску облігацій внутрішньої державної позики за спеціальним фондом держбюджету в обсязі 16,4 млрд. грн., причому дохідність таких цінних паперів було встановлено на рівні 5,5% річних. В умовах зростання на 33% експорту товарів платники податку на додану вартість у 2011 році до відшкодування з державного бюджету задекларували 52 млрд. 49 млн. грн., що на 30% менше, ніж у попередньому році.

Відповідно до положень Податкового кодексу України у 2011 році було запроваджено механізм відшкодування ПДВ в автоматичному режимі. Автоматичний порядок передбачав спрощення та скорочення у терміні процедуру отримання відшкодування ПДВ. Його суть полягає в тому, що відшкодування здійснюється на підставі поданої заяви та проведеної камеральної перевірки податкової декларації за умови, що платник відповідає певним критеріям, визначеним кодексом. Максимальний строк здійснення автоматичного відшкодування становить 26 робочих днів після подання відповідної заяви про бюджетне відшкодування ПДВ [2].

Відповідно до такого режиму у 2011 році 326 суб'єктам господарювання було відшкодовано 15,7 млрд. грн., або 37,1% загальної суми відшкодування податку на додану вартість грошовими коштами. У 2012 році в автоматичному режимі було відшкодовано 23,2 млрд. грн., або 50,5% загальної суми відшкодування. Такий показник у 1,5 раза більше за показник 2011 року. Бюджетне відшкодування отримало 501 підприємство.

Із загального фонду державного бюджету за 2013 рік відшкодовано податку на додану вартість грошовими коштами на суму 54,4 млрд. грн. Порівняно з 2012 роком обсяг відшкодування податку на додану вартість збільшився на 16,3%, або на 8,5 млрд. грн., хоча обсяги експорту у 2013 році скорочувалися. Обсяг невідшкодованих сум податку на додану вартість станом на 1 січня 2014 року становив 14,9 млрд. грн. Можливістю отримати автоматичне відшкодування ПДВ скористалися 495 платників податку з усіх регіонів України та різних галузей економіки. Загальна сума відшко-

дувань в автоматичному режимі становила 22,6 млрд. грн., або 42% загальної суми відшкодування [13].

Слід зазначити, що одним із зобов'язань України перед Міжнародним валютним фондом задля продовження співпраці з отримання кредитування є необхідність доведення відшкодування ПДВ в автоматичному режимі щонайменше до 70% від усього обсягу.

Проте досягти такого результату в найближчому майбутньому видається складним завданням, оскільки переважна більшість платників такого податку не відповідають критеріям автоматичного відшкодування через низький рівень зарплати, яка повинна щонайменше в 2,5 раза перевищувати розмір мінімальної в кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів. Відповідати цьому критерію досить непросто, враховуючи середній рівень заробітних плат у регіонах України. Станом на 01.01.2014 мінімальна зарплата встановлена на рівні 1218 грн., тобто середня зарплата у претендентів на автоматичне відшкодування ПДВ має бути не менше 3045 грн.

Крім того, на практиці виникають проблеми з автоматичним відшкодуванням через розбіжності даних про ПДВ платників і контрагентів у Системі зіставлення податкових зобов'язань і податкового кредиту. Проблему посилює також відсутність судової практики з вказаного питання, що свідчить про неготовність платників податків відстоювати свої права і інтереси в судовому порядку.

Висновки

Отже, оподаткування зовнішньої торгівлі, переважно операцій з імпорту, забезпечують значну частину надходжень коштів до державного бюджету України. Поступова лібералізація економіки в частині відкриття внутрішнього ринку іноземним постачальникам через скорочення ставок митних податків та зборів або їхньої ліквідації матиме відповідний вплив на обсяги коштів, що в майбутньому будуть адмініструвати митні органи. Зберегти достатній рівень надходжень від справляння митних платежів видається можливим тільки за рахунок нарощування обсягів зовнішньоторговельних операцій.

Окремим для вирішення питанням є вдосконалення процедури відшкодування ПДВ експортерам. Необхідним є перегляд умов та критеріїв щодо відшкодування податку в автоматичному режимі задля стимулювання експортної активності з орієнтацією не тільки на сегмент великого бізнесу, а й на малі та середні підприємства.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 №4495-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – №44–45, №46–47, №48. – Ст. 552.

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 №2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №13–14; №15–16; №17. – Ст. 556.

3. Про справляння плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для митних органів: постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 №93. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93-2003-p>

4. Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України: Закон України від 04.11.99 №1212-XIV // Відомості Верховної Ради України. 2003 – №7. – С. 68.

5. Про утворення Державної фіскальної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 №160. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist/zakonodavstvo-pro-diyalnis/postanovi-km-ukraini/63237.html>

6. Пояснювальна записка до звіту про виконання державного бюджету України за 2009 рік. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=276024&cat_id=244333

7. Пояснювальна записка до звіту про виконання державного бюджету України за 2010 рік. [Електрон. ресурс] – Режим доступу:

http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=51703

8. Пояснювальна записка до звіту про виконання державного бюджету України за 2011 рік. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=51703

9. Пояснювальна записка до звіту про виконання державного бюджету України за 2012 рік [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=51703

10. Пояснювальна записка до звіту про виконання державного бюджету України за 2013 рік [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=51703

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Інформація щодо ставок вивізного (експортного) мита, встановлених актами законодавства України на 2013 рік [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/stavki-vviznogo-ta-viviznogo-mita/vivizne-mito/vizne-mito/>

13. Офіційний сайт Фіскальної служби України: [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

М.О. ХАРКАВИЙ,

здобувач кафедри податків і фіскальної політики, Тернопільський національний економічний університет

Фінансові детермінанти митного контролю після випуску товарів на митну територію України

Проведено дослідження аналізу фінансових детермінант контролю після випуску товарів у вільний обіг і представлено власне бачення причин перенесення акценту заходів митного контролю з поточного на контроль наступний. Узагальнено результати досліджень та існуючих підходів до обґрунтування необхідності реалізації контролю після випуску товарів у вільний обіг як новітньої концепції реалізації контрольних заходів фіскальними органами з метою попередження і виявлення шахрайства та обману. На основі теоретичних і практичних положень визначено, що фінансові детермінанти слід розглядати як причини, які викликають розбалансованість бюджетних надходжень унаслідок об'єктивних і суб'єктивних обставин, обумовлених досягненням суб'єктами ЗЕД фінансових та комерційних вигод.

Ключові слова: митне комерційне шахрайство, митний контроль, постмитний аудит, контроль після випуску, ухилення від оподаткування.

Н.А. ХАРКАВИЙ,

соискатель кафедры налогов и фискальной политики, Тернопольский национальный экономический университет

Финансовые детерминанты таможенного контроля после выпуска товаров на таможенную территорию Украины

Проведено исследование анализа финансовых детерминант контроля после выпуска товаров в свободное обращение и представлено собственное видение причин переноса акцента мер таможенного контроля с текущего на контроль последующий. Обобщены результаты исследований и существующих подходов к обоснованию необходимости осуществления контроля после выпуска товаров в свободное обращение как новейшей концепции реализации контрольных мероприятий фискальными органами в целях предупреждения и выявления мошенничества и обмана. На основе теоретических и практических положений определено, что финансовые детерминанты следует рассматривать как причины, вызывающие разбалансированность бюджетных поступлений вследствие объективных и субъективных обстоятельств, обусловленных достижением субъектами ВЭД финансовых и коммерческих выгод.

Ключевые слова: таможенное коммерческое мошенничество, таможенный контроль, посттаможенный аудит, контроль после выпуска, уклонение от налогообложения.

Н.А. ХАРКАВИЙ,

Competitor of Chair of Taxes and Fiscal Policy of the Ternopol National Economic University

Financial determinants of customs control after release of goods on the customs territory of Ukraine

Research of the analysis financial a control determinant after release of goods in free circulation is conducted and own vision of the reasons of transfer of accent of measures of customs control with flowing on control the subsequent is presented.